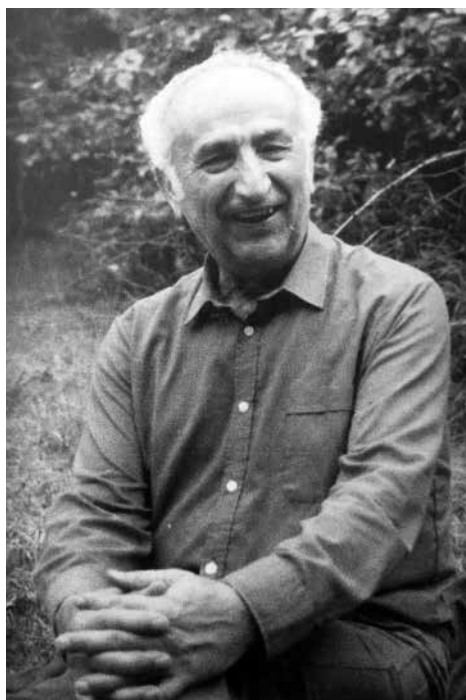


Száz éve született Tóth István

Tóth István költő, műfordító, irodalomtörténész, esztéta, kritikus, drámaíró, egyetemi tanár 1923. október 25-én született a dél-bihari Tenkegörsbeneden, és 2001. szeptember 16-án halt meg Marosvásárhelyen. 1944-ben érettségizett Nagyváradon, 1948-ban diplomázott a kolozsvári Bolyai Tudományegyetem francia-magyar szakán. 1948 és 1963 között középiskolai tanár volt Nagyváradon, 1953–54-ben a Klasszikus Magyar Vegyes Líceumnak igazgatója is volt. 1963-tól egészen 1983-as nyugdíjba vonulásáig a marosvásárhelyi tanárképző



(Pedagógiai Főiskola) és a Szentgyörgyi István Színművészeti Intézet esztétikatanára volt. 1979-ben doktorált a Babeş-Bolyai Tudományegyetemen. Nyugdíjas éve alatt, 1991-től a gyulafehérvári székhelyű Római Katolikus Főegyházmegye hitoktatóképzőjének tanára volt. Több önálló kötet, irodalmi, esztétikai és kritikai tanulmány, valamint egyetemi tankönyv szerzője, illetve latin nyelvű humanisták, francia, belga és román költők fordítója, német, belga és francia antológiák szerkesztője. Kutatási területe a latin nyelvű reneszánsz költészet és az európai esztétika volt. 1969-ben a Marosvásárhelyi Írói Egyesület és 1984-ben a Romániai Írószövetség díját nyerte el.

Tóth Istvánról, a költőről, a poeta doctusról több irodalmi tanulmány született szakavatott irodalmárok tollából, akik felbecsülhetetlen értékű munkásságát elemezték. Én arra a Tóth Istvánra emlékezem, akiben a költő és az ember elválaszthatatlan egységgé forrt össze, és aki hitelesen élte mindennapjait Marosvásárhelyen, a Somostető közelében.

Tóth Istvánt marosvásárhelyi diákéveim alatt ismerhettem meg a 90-es évek közepén, anyósom révén, akinek István bácsi középiskolai tanára és osztályfőnöke volt Nagyváradon, mielőtt elhagyta a Körös-parti várost és Vásárhelyen folytatta tanári munkáját, az akkori színművészetin.

Üde színfoltot jelentett száraz orvosi tanulmányaim közben, amikor feleségemmel hozzájuk látogattunk, István bácsihoz és nejéhez, Erzsikéhez. Náluk mindig szerető szavak, történelmi és irodalmi beszélgetések vártak és az a vendégszeretet, ami már akkor is ritka volt, ma pedig szinte elképzelhetetlen. A találkozások során rendszerint István bácsi mesélt, miközben mindig mértékkel kóstoltuk az általa nagy gondnal készített borokat, amelyekhez külön történet kapcsolódott: a híres ribizliborához, a lebogyózott szőlőkhöz vagy az almaborhoz, melynek pincehűvös ízét most is fel tudom idézni, ahogy ezeket a sorokat írom. Ezek az „irodalmi mesék” egyetemi előadásoknak is beillettek volna, ahogy az irodalomról beszélt szenvedéllyel, de laikusok számára is érthetően, és olyan szakértelemmel, alázattal, amit azóta is ritkán tapasztalok. A beszélgetések hangulata mégis mindig baráti volt, sohasem kioktató, holott mi fiatal diákok voltunk egy teljesen más szakterületen. Ennek ellenére sohasem érezte a nyilvánvaló különbséget, de lassan sikerült felmérnem, hogy micsoda irodalmi tudással felvértezett költő az, aki már-már baráti, atyai szeretettel beszélgetett velünk a kertjében, az árnyékban megbúvó kőasztal körül, hétvégéken vagy hétköznapi délutánokon.

Ezekből a beszélgetésekből, amikor ittuk szavait és hallgattuk letisztult bölcsességeit, körvonalazódott az a kép róla, amelyben elválaszthatatlan egységet alkotott az ember és a költő. Úgy élt, egyenesen és becsületesen, ahogy azt megfogalmazta verseiben, költői hitvallásában. Mélyen hívő emberként a legnagyobb harmóniában élt az Isten teremtette világgal. Rendszeres somos-

tetői kirándulásai során erre mindig rácsodálkozott, és meglátta a szépet és a „küldetést” egy rút gilisztában, egy bogárban, a fákban és a kövekben is. Gyakran születtek versei ezeken a kirándulásokon a természet közelségében és a barátok, a mindig népes kiránduló társaság vidám hangulata közepette. Erről tanúskodik négykötetes verses enciklopédiája is (*Herbárium*, *Besztiárium*, *Lapidárium* és *Szolárium*). Versei mellett fordított francia, német, belga és román költőket is, levelezett a francia íróakadémia elnökével, Jean Roussselot-val, aki egyenlő rangú partnerének tekintette és meghívta magához baráti- és munkalátogatásra.

Hihetetlen munkatempóval dolgozott nyugdíjas éveit alatt is, gyakran 8-10 órát, napi munkabeosztás alapján írt és fordított. Neki köszönhetjük a latin humanista költőink fordítását, amelyeket tematikusan, Váradhoz, Kolozsvárhoz vagy Gyulafehérvárhoz kötődően állított össze. Büszkeséggel tölt el, hogy minden kiadott munkája megvan a könyvespolcomon, és ezek nagy részébe személyes hangú, kedves dedikációt jegyzett be.

Egyenes jelleme a kommunizmus éveit alatt nem tette lehetővé az elismerését, mivel nem volt „lelkes”, mozgalmár költő, karakán módon vállalta értékrendjét, holott ez gátolta a szakmai előmenetelben és sokszor megnehezítette a mindennapi életét is (ahogy oly sokaknak abban az időben). Sajnos az az elismerés, amely megillette volna, a rendszerváltás után sem köszöntött rá, de ekkor már egyre több munkája jelenhetett meg, és ezzel úgy érezte, hogy humanista és költői küldetését teljesítette. Igaz, hogy ezért sokkal jobban meg kellett küzdenie,



mint ahogy ezt megérdemelte volna, de emiatt nem volt keserűség a lelkében, tudomásul vette, hogy ilyen a világ. Vidáman, rendíthetetlenül dolgozott tovább a hétköznapiakban hite és küldetése szerint, hogy fele-

lősséggel, de önzetlenül hagyja ránk azt az elképesztően hatalmas tudást, amit kitartó munkával élete során megszerzett.

Mészáros Zoltán Endre

Tóth István életműve

Verseskötetei:

1. Ódák és elégiák, 1957, Bukarest, Irodalmi és Művészeti Kiadó
2. A kalászkok lehajolnak, 1961, Bukarest, Irodalmi
3. Névtelen emlékek között, 1964, Bukarest, Ifjúsági
4. Vízválasztók, 1967, Bukaresti, Irodalmi
5. Amerre jártam, 1968, Bukarest, Ifjúsági
6. A szétszedett szobor, 1971, Kolozsvár, Dacia
7. Jégbuborékok, 1973, Bukarest, Eminescu
8. Európa kövei között, 1975, Kolozsvár, Dacia
9. Törékeny tükrök, 1979, Kolozsvár, Dacia
10. Sziklás parton (válogatott versek), 1980, Bukarest, Kriterion
11. Antifóna, 1983, Bukarest, Kriterion
12. Napvárás, 1984, Kolozsvár, Dacia
13. Ha azt mondom, hogy élek (válogatott versek), 1987, Budapest, Magvető
14. Közös nevező, 1994, Marosvásárhely, Népújság Könyvek, Impress
15. Párbeszédék és limerickek, 1995, Marosvásárhely, Custos

16. Herbárium. Fűvészenciklopédia versekben, 1998, Marosvásárhely, Mentor
17. Besztiárium, Állattani enciklopédia versekben, 2000, Nagyvárad, Literator
18. Senkiföldjén, 2004, Marosvásárhely, Appendix
19. Lapidárium. Kőzetek, természeti elemek, kőbe tömöríthető alapeszmék és kőfeliratok enciklopédiája versekben, 2011, Marosvásárhely, Silver Tek
20. Szolárium. Napóra vagy eszmei sugárzások enciklopédiája, 2011, Kolozsvár, Verbum
21. Testamentum (válogatott versek), 2016, Pécs, Underground

Drámája:

22. A koszorúper, Igaz Szó, 1981/7 sz.

Versfordításai:

23. M.R. Paraschivescu legszebb versei, 1963, Bukarest
24. Jó reggelt, Párizs! Kortárs francia költők, 1969, Bukarest
25. Írásjelek a földön. Kortárs belga költők, 1972, Bukarest
26. Eugen Guillevic legszebb versei, 1978, Bukarest
27. E. Vandercammen: A feledés kapuja, 1979, Budapest
28. J. Rousselot: A tűz és a rózsza, 1986, Budapest
29. Zeno Ghițulescu: Vannak kapuk, 2001, Marosvásárhely

Tudományos könyvei:

30. Alkinoosz kertje. Humanista költőink Janus Pannoniustól Bocatius Jánosig, 1970, Kolozsvár, Dacia
31. Múzsák fellegvára. A kolozsvári latin nyelvű humanista költészet antológiája, 1977, Bukarest, Kriterion
32. Talált kincs (Német költők antológiája, I-II.), 1981, Kolozsvár
33. Kolozsvári emlékirók, 1990, Bukarest, Kriterion
34. „Üdvöz légy, te boldog Várad”. László király emléke költészetünkben, 1992, Marosvásárhely, Custos
35. Irodalmi műveltségünk főbb korszakai – őskor és középkor, 1994, Gyulafehérvár
36. Irodalmi műveltségünk főbb korszakai – reneszánsz és manierizmus, 1996, Gyulafehérvár
37. Phoebus forrása. A nagyváradai latin nyelvű humanista költészet antológiája, 1996, Nagyvárad, Literator
38. Értékek és mértékek. Tanulmányok, esszék az irodalom területéről, 1998, Nagyvárad, Literator
39. Szívvel szóval, tiszta ésszel. Himnuszok, zsolozsmák, intelmek, könyörgések latin nyelvű költészetünkből, 2001, Budapest, Szent István Társulat Kiadója
40. A gyulafehérvári humanista költészet antológiája: „Költők virágoskertje”, 2001, Budapest, Accordia

*** Tóth István monográfia, írta Tóth Erzsébet, 2017, Gyergyószentmiklós, F&F International